

Welkom op een informatiebijeenkomst van De Driehoek:

Thema:
Dementie

Datum:
Trainer: Naam van trainer

Aanbod

Vaardigheidstrainingen

- Eten en drinken
- Mondzorg
- Wassen en aankleden
- Steunkousen aan – en uittrekken
- Veilig verplaatsten

Informatiebijeenkomsten

- Parkinson
- Dementie
- Onbegrepen gedrag
- Niet aangeboren hersenletsel (NAH)
- Communiceren met en zonder woorden
- Palliatieve zorg A en B sessie

Samen

Wat mag ik?

Bent u mantelzorger?

Dan bent u zelf verantwoordelijk voor alles wat u doet. Ook na uitleg van een zorgmedewerker en ook als iemand in een zorginstelling woont. De zorgmedewerkers die hier werken, houden alleen toezicht.

Bent u vrijwilliger?

Dan is de zorginstelling waar u werkt verantwoordelijk én aansprakelijk voor alles wat u doet. Dit is vastgelegd in een vrijwilligersovereenkomst. Hierin staat vaak ook beschreven welke (medische) taken u mag doen.

Punt van aandacht: zorg er altijd voor dat u aan dezelfde eisen voldoet als de zorgmedewerkers.

In beide rollen is het belangrijk dat u genoeg kennis en ervaring heeft.

Kortom: zorg dat u léért.

Zie ook:
**de Tipkaart voor vrijwilligers
en mantelzorgers**

<https://www.leernetwerkdedriehoek.nl/tipkaarten>

Welkom bij deze informatiebijeenkomst **over dementie**

Programma

- Kennismaking en doel
- Dementie en de meest voorkomende vormen
- Verschijnselen van dementie
- Gedrag en onbegrepen gedrag
- Persoonsgerichte benadering en communicatie gericht op de verschillende fases van dementie
- Evaluatie en afsluiting

Kennismaking en doel

- Voorstellen
- Wat maakt dat u hier vandaag aanwezig bent?
- Wat verwacht u als u bij uw naaste op bezoek komt?

Belangrijkste uitgangspunten voor vandaag

- Een mens is meer dan zijn ziekte
- Voorkomen van falen
- Behouden en verstevigen van de eigenwaarde

Ter introductie video over dementievriendelijkheid:

<https://www.youtube.com/watch?v=AbsY-PpPNDQ>

Reactie?

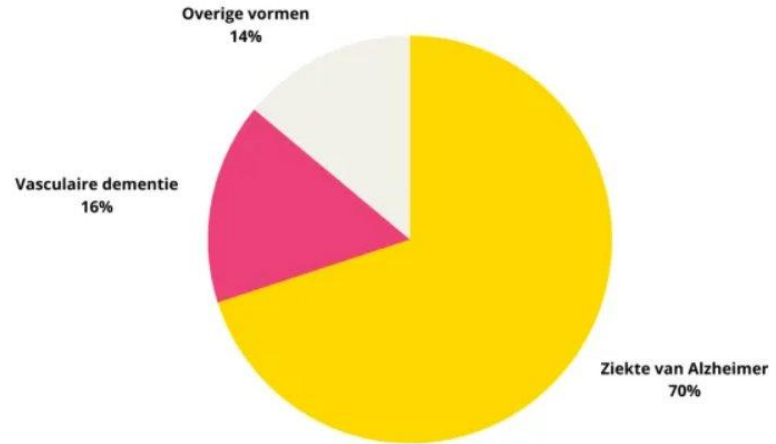
Wat is dementie (een dementieel syndroom)?

- Meer dan 50 ziekten, hersenen verwerken informatie niet goed meer.
- Zenuwcellen in hersenen gaan kapot en/of de verbindingen tussen de cellen.
- Communicatie tussen die cellen wordt steeds minder.
- Beschadigingen in de hersenen verergeren.
- Functioneren op cognitief (verstandelijk), lichamelijk en psychisch gebied gaat steeds verder achteruit. Meer dan 50 ziekten, hersenen verwerken informatie niet.

Meest voorkomende vormen van dementie

- Ziekte van Alzheimer
- Vasculaire dementie
- Fronto-temporale dementie (FTD)
- Lewy body dementie

Soorten dementie

Een toelichting

Alzheimer

Start met

Geheugenproblemen: nieuwe informatie onthouden is moeilijk. Daarna verlies van andere vaardigheden.

Verloop

Klachten nemen in ernst toe. Mensen krijgen geleidelijk nieuwe verschijnselen.

Vasculaire dementie

Start met

Traagheid in denken, spreken en handelen. Vaak als gevolg van (kleine) beroertes en tia's.

Verloop

Begint vaak plotseling en verloopt stapsgewijs. Kent soms betere periodes.

Lewy body dementie

Start met

Concentratieproblemen. Daarna geheugenproblemen en vaak problemen met bewegen.

Verloop

Klachten wisselen van dag tot dag en uur tot uur. Problemen nemen over de jaren in ernst toe. Wanen komen vaak voor.

FTD

Start met

Verandering in sociaal gedrag, taal of bewegen. Daarna pas verlies van geheugen.

Verloop

Onvoorspelbaar. Sommige mensen gaan snel achteruit, anderen geleidelijker.

Verschijnselen

Lichamelijk

Verstandelijk (cognitief)

Gedrag

Lichamelijk

- Incontinentie
- Vermagering/ondervoeding
- Gevoeligheid infecties
- Problemen met lopen/valgevaarlijk
- Problemen met kauwen en slikken
- Slecht slapen

Verschijnselen op verstandelijk (cognitief) gebied en gedrag

Video 10 signalen:

<https://www.zorgvoorbeter.nl/themas/dementie/dementie-herkennen>

Of via:

https://www.youtube.com/watch?v=kWzJJvp_7yQ&t=4s

Verschijnselen op verstandelijk (cognitief) gebied en gedrag

- Vergeetachtigheid
- Problemen dagelijkse handelingen
- Verwardheid t.a.v tijd, plaats en persoon
- Taalproblemen
- (motorische) onrust
- Problemen met zien

Verschijnselen op verstandelijk (cognitief) gebied en gedrag

- Kwijtraken
spullen/verzamelwoede
- Slecht beoordelingsvermogen
- Terugtrekken uit sociale
activiteiten
- Verandering in gedrag en
karakter
- Omgekeerde levensloop

Ruiken doe je met je...?

Zien doe je met je...?

Horen doe je met je...?

Reageer op de stelling:

'Als je weet dat je vergeet ben je niet dement'.

- **Tijd voor een oefening**
- **Ervaar verwardheid (desoriëntatie)**
- **Hoe voelt dat?**
- **Wat doet het me je eigenwaarde?**

In 2-tallen

- De 1, 2, 3 oefening
- Samen instructie doornemen

Fases dementie

- Vier fases worden niet altijd zichtbaar in volgorde doorlopen.

Uitleg fases

Bedreigde IK

Verdwaalde IK

Verborgen IK

Verzonken IK

De cognitieve fase

De emotionele fase

De psychomotore fase

De zintuiglijke fase

De 4 fase en onbegrepen gedrag

- **Gedrag** = alles wat je kunt zien, wat men doet.
- **Onbegrepen gedrag** = gedrag dat door de persoon zelf of diens omgeving als moeilijk hanteerbaar wordt ervaren.

Ook wel: probleemgedrag of signaalgedrag

Er is een informatiebijeenkomst over 'Onbegrepen gedrag'.

Mogelijke oorzaken onbegrepen gedrag:

- Verlies van grip
- Onjuiste benadering zoals overvraging en onder-/overprikkeling
- Onveilige situaties
- Verwarring t.a.v tijd, plaats en persoon
- Besef dat er iets verander/men de plak mislaat.
- Pijn/lichamelijke problemen (valkuil)
- Onvermogen tot uitleg over wat er aan de hand is.

Leidt tot gevoelens (boos, bang, blij, bedroefd, rouw) die niet via praten worden geuit.

Signaalgedrag

Omkering dag- en nachtritme

Zwerfafval

Weigeren van zorg

Onrust

Agressie

schaduwen

Ontremming

Hallucinaties en Wanen

Depressie

Claimend gedrag

Apathie

Angst

Agitatie

Decorumverlies

Video over geluiden

De kracht van muziek

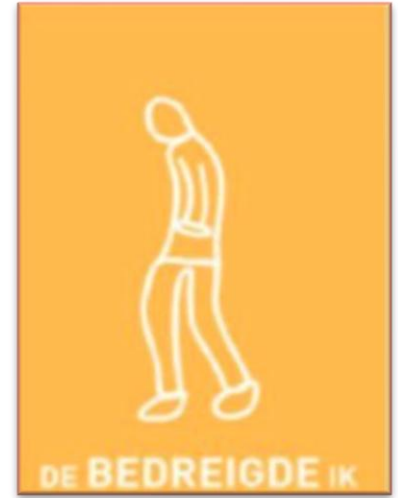
- Is gekoppeld aan herinneringen gevoel en emoties
- Mensen met lichamelijke problemen blijken te kunnen dansen
- Mensen met taalproblemen blijken te kunnen zingen
- Mensen met probleemgedrag blijken te kunnen lachen
- <https://youtu.be/oxZgm1pme48>

Benadering en contact 'De klik'

- Persoonsgerichte benadering!
- Passend bij persoon en het moment
- Omgekeerde levensloop
- Soms veranderde voorkeuren, voorbeeld vroeger klassieke muziek en nu André Hazes
- Altijd falen voorkomen en eigenwaarde behouden
- Als 'iets' de 1ste keer niet werkt,, dan werkt het de 2de keer ook niet. Probeer het op een andere manier.

Bedreigde IK = cognitieve fase

- Steun bieden
- Niet confronteren
- Luisteren naar gevoelens
- Meegaan in herinneringen
- Stimuleer wat iemand nog zelf kan maar behoedt iemand zo mogelijk voor missers

De verdwaalde IK = emotionele fase

- Biedt vaste routine
- Maak oogcontact, op dezelfde hoogte
- Praat langzaam, zorg dat uitdrukking en gebaren kloppen met wat je zegt
- Wacht op antwoord, herhaal de zin/vraag zo nodig.
- Geef informatieverwerkingstijd
- Wijs bekende dingen zo nodig even aan
- Geef complimentjes, moedig aan

De verborgen IK = psychomotore fase

- Maak rustig contact
- Maak gebruik van lieve woorden, rustige toon (het gaat om hoe je het zegt en niet perse om wat je zegt)
- Speel in op de zintuigen: zachte aanraking, proeven/ruiken van lekkere dingen, mooie, vrolijke muziek
- Vermijd veel mensen, drukte, lawaai, fel licht
- Let er op dat dit gebeurt, passend bij persoon!

De verzonken ik = zintuiglijke ervaring

- Gericht op het bieden van een aangename gewaarwording
- Gebruik een liefhebbende toon en aanraking
- Gebruik fijne muziek, fijne geuren
- Zorg voor een aangename temperatuur
- Bied comfort

Algemene tips

- Afstemmen, meebewegen, afleiden
- Liegen mag niet, meegaan in de beleving wel Laat jouw waarheid los en zoek aansluiting bij de dementerende dame of heer
- Corrigeer zo min mogelijk
- Doel van 'meebewegen' is de kwaliteit van leven verbeteren, gevoel van eigenwaarde behouden. Men voelt zich begrepen en veilig
- Vraagt om een empathische en flexibele benadering

Voorbeeld

- Meneer Stipt is 91 jaar, hij zit voor het raam en ineens staat hij op, is dolenthousiast en begint te zwaaien naar een dame op de fiets. De dame is rond de 40 jaar.
Meneer Stipt zegt tegen jou
'Kijk daar gaat mijn moeder, op de fiets!'.

Hoe reageer je?

	Bedreigde ik	Verdwaalde ik	Verborgen ik	Verzonken ik
(grote) Groepsactiviteiten	<ul style="list-style-type: none"> • Bingo • Crea • <u>Gezelschap (spellen)</u> • Zittend bewegen 			
Activiteiten op de afdeling	<ul style="list-style-type: none"> • Krant/tijdschrift lezen • Zingen • Huishoudelijke klusjes • (geheugen) spelletjes • Koken en bakken (onder begeleiding) • <u>Beweeg box-activiteiten</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • Spelletjes • Huishoudelijke klusjes • Krant (voor)lezen • Zingen • Tijdschriften doorbladeren/voorlezen • Koken en bakken (onder begeleiding) • <u>Beweeg box-activiteiten</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • Huishoudelijke klusjes samen doen • Zingen • Creatief-toekijken, dus meegenieten van de gezelligheid en de materialen • <u>Beweeg box-activiteiten</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • Creatief toekijken • Zingen • <u>Beweeg box-activiteiten</u>
1-op-1 activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • Foto's bekijken • Reminiscentie kar • Wandelen • Inhoudelijke gesprekjes • Haren krullen/beauty/nagels 	<ul style="list-style-type: none"> • Foto's die herkenbaar zijn van vroeger • Historische boeken • Praten over vroeger • Gesprek dat aansluit op de beleving van de bewoner op dat moment • Reminiscentie kar • Muziek • Wandelen • Haren krullen/beauty/nagels 	<ul style="list-style-type: none"> • Foto's/levensboek bekijken • Historische boeken bekijken • Gesprekjes die aansluiten bij de beleving van de bewoner • Snoezelen: voelkussen, knuffeldieren, poppen, handmassage, muziek • Qwiek up • Wandelen • Haren krullen/beauty/nagels 	<ul style="list-style-type: none"> • Gesprekjes (ook non-verbaal) • Snoezelen: knuffeldieren, poppen, handmassage, voelkussen, muziek • Wandelen • Haren krullen/beauty/nagels

Zijn er vragen?

Verwijzen websites

www.alzheimer.nl

<https://www.dementie.nl/>

<https://www.hersenstichting.nl/hersenaandoeningen/dementie/>

Activiteiten

Alzheimercafé:

Welzijn Capelle – Krimpen

Evaluatie en afsluiting

- Wat neemt u mee?
- Zijn de doelen behaald?
- Sloot het aan bij uw verwachtingen?
- Heeft u tips (naar ons) ter verbetering?

**Wat ga ik morgen
(anders) doen?**

Fijn dat u er was!

Goede reis naar huis en tot ziens!

U ontvangt per mail een bewijs van deelname en een hand-out van de presentatie.